

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-174>

УДК 339.543:339.9

ВПЛИВ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE INFLUENCE OF CUSTOMS REGULATION ON THE DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES

Пахолюк Олена Василівнакандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3484-0468>**Дзюбинський Андрій Володимирович**кандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5156-9852>**Безп'ятко Олег Григорович**аспірант,
Луцький національний технічний університет,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5139-6775>**Pakholiuk Olena, Dziubynskyi Andrii, Bezpiatko Oleh**
Lutsk National Technical University

Митна політика здійснює значний вплив на управління зовнішньоекономічною діяльністю, оскільки вона визначає форми та методи її реалізації. Митне регулювання є одним із фундаментальних інструментів, що формує розвиток зовнішньоекономічних відносин, адже воно безпосередньо впливає на торговельні умови, залучення інвестицій та економічну інтеграцію країн у глобальні ринки. Митна політика є системною категорією, що вимагає реалізації багатьох функцій систем управління. Через впровадження науково обґрунтованих економічних і політичних заходів держава має можливість регулювати експортно-імпортні потоки товарів та послуг, що набуває особливої актуальності в умовах торгових війн, глобальних викликів та перспектив розвитку ринків у різних регіонах світу. Дослідження акцентує увагу на специфіці митного регулювання та митної політики, яка є невід'ємною складовою зовнішньоекономічної діяльності в умовах глобалізації та інтеграційних процесів. Проаналізовано етапи становлення системи митного регулювання та формування власної митної політики як на глобальному, так і на національному рівнях. Окреслено сучасні проблеми, з якими стикаються суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності під час проходження митних процедур та ведення зовнішньоекономічної діяльності. Досліджено основні компоненти митного регулювання як ієрархічної структури, зовнішньоекономічної діяльності України, які потребують стандартизації та уніфікації інструментів регулювання. У рамках дослідження було здійснено аналіз чинних митних режимів, проведено оцінку впливу митних ставок та процедур на торговельні потоки, а також визначено основні напрями реформування митної системи. На основі визначених результатів дослідження зроблено висновки, що для підвищення ефективності митного регулювання необхідно спростити митні процедури, посилити заходи щодо боротьби з контрабандою та гармонізувати національне митне законодавство з міжнародними нормами. Практичне застосування результатів дослідження сприятиме покращенню умов для розвитку зовнішньої торгівлі та інтеграції економіки України у світові ринки.

Ключові слова: митне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, митна політика, експортно-імпортні операції, міжнародна торгівля, митні процедури, економічна інтеграція, митні ставки.

Customs policy has a significant impact on the management of foreign economic activity, as it determines the forms and methods of its implementation. Customs regulation is one of the fundamental tools that forms the development of foreign economic relations, because it directly affects trade conditions, attracting investment and economic integration of countries into global markets. Customs polityka is a system category that requires the implementation of many functions of control systems. Through the introduction of scientifically based economic and political measures, the state has the opportunity to regulate export-import flows of goods and services, which is of particular relevance in conditions of trade wars, global challenges and prospects for the development of markets

in different regions of the world. The study focuses on the specifics of customs regulation and customs policy, which is an integral part of foreign economic activity in the context of globalization and integration processes. The stages of formation of the customs regulation system and formation of its own customs policy both at the global and national levels are analyzed. It outlines modern problems faced by subjects of foreign economic activity during customs procedures and conducting foreign economic activity. The main components of customs regulation as a hierarchical structure, foreign economic activity of Ukraine, which require standardization and unification of regulatory instruments, are investigated. The study analyzed the current customs regimes, assessed the impact of customs rates and procedures on trade flows, and identified the main directions of reforming the customs system. On the basis of the determined results of the study, it is concluded that in order to increase the efficiency of customs regulation, it is necessary to simplify customs procedures, strengthen measures to combat smuggling and harmonize national customs legislation with international norms. Practical application of the research results will improve the conditions for the development of foreign trade and integration of Ukraine's economy into world markets.

Keywords: customs regulation, foreign economic activity, customs policy, export-import operations, international trade, customs procedures, economic integration, customs rates.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації міжнародних відносин жодна держава не може повноцінно розвиватися без ефективно структурованої системи зовнішньоекономічних зв'язків, що сприяє інтеграції в світове господарство. Митне регулювання відіграє важливу роль у функціонуванні міжнародних ринків, впливає на конкурентоспроможність держав та забезпечує державний контроль за експортно-імпортними потоками товарів і послуг. Митно-тарифне регулювання, впливаючи на фінансову стабільність і безпеку бюджету, виконує як фіскальну функцію через стягнення митних платежів, так і регулювальну функцію, маючи потенціал для управління зовнішньоекономічною діяльністю. Представлений процес є складним і багатограним, передбачає поступове та диференційоване відкриття національного ринку за галузевим принципом, і вимагає гнучкого підходу з боку держави.

Незважаючи на значні досягнення в наукових дослідженнях у сфері митної політики та її впливу на зовнішньоекономічну діяльність, залишаються нерозв'язані питання, що мають суттєвий вплив на економічну безпеку держави. Регулювання зовнішньоекономічних відносин, що включає сукупність заходів, інституцій та методів для сприяння налагодженню співпраці з міжнародними партнерами, стає особливо актуальним у контексті інтеграційних процесів [1].

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що ефективно митне регулювання, орієнтоване на спрощення митних процедур і зниження торговельних бар'єрів, може слугувати катализатором для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі та підвищення рівня економічної інтеграції держави в глобальні ринки. За даними Державної митної служби України, у 2023 році обсяг експортно-імпортних операцій перевищив 100 мільярдів доларів США, що на 12%

більше порівняно з 2022 роком [2]. Водночас високий рівень контрабанди та неофіційної торгівлі свідчить про необхідність посилення контролю за митними операціями.

Митна політика, виконуючи широкий спектр важливих функцій, стає важливим інструментом для підтримки економічної рівноваги та створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність теми дослідження визначається увагою авторів до розробки проблематики, зокрема, Дрозд О., Скибінський О., Сивохіп П., Захожай К., Рудик Н., Сивульська Н., Shrivastava S., Bondarenko O., Utkina M., Бешлей Т., Alsharari N., Сапожник Д., Резнік Н., Вербівський С., Єроменко А., Єфімова Г., Побережець О. [1–11] та інші автори.

Можна виділити кілька **невирішених раніше частин загальної проблеми**, які потребують подальшого дослідження та аналізу: детальний аналіз впливу цифровізації митних процедур на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, дослідження ролі митних союзів та угод про вільну торгівлю у спрощенні митного регулювання, оцінка впливу митного регулювання на малі та середні підприємства.

Мета та завдання статті. Метою статті є дослідження впливу митного регулювання на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, визначення основних чинників, які сприяють або стримують розвиток експортно-імпортних операцій, а також оцінка ефективності митної політики у контексті сучасної економічної інтеграції.

Завдання дослідження:

1. Вивчити головні інструменти, які є основою митного регулювання та проаналізувати який вплив вони мають на зовнішньоекономічну діяльність.

2. Визначити напрями, щодо вдосконалення митної політики для спрощення

процедур та зменшення бар'єрів у зовнішній торгівлі.

3. Провести аналіз сучасних тенденцій митного регулювання та його впливу на зовнішньоекономічну діяльність України.

4. Надати рекомендації для підвищення ефективності митного регулювання, яке впливає на розвиток зовнішньоекономічну діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин митне регулювання виступає ключовим інструментом у формуванні інституційних структур глобальних регіонів в умовах якісних трансформацій інтеграційних процесів. Існуючі методи митного регулювання відповідають природі ринкових відносин і відіграють важливу роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності держави, зокрема в умовах адаптації до європейського ринку. Сучасні методи митного регулювання охоплюють тарифне регулювання, яке базується на використанні митних ставок, а також нетарифне регулювання, що передбачає застосування різноманітних адміністративних та технічних умов, які обмежують зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД) [3].

В основі зовнішньоекономічних зв'язків лежить міжнародний поділ праці (МПП), який передбачає спеціалізацію на виробництві товарів та послуг, у яких країна має порівняльні переваги, з метою їх реалізації на зовнішніх ринках. Міжнародний обмін

вважається економічно вигідним тоді, коли імпорт товарів дозволяє зекономити на їх виробництві та отримувати прибуток [4]. Розподіл праці в суспільстві стає основою подальшого обміну її результатами, що відбувається як у натуральній, так і в товарній формах. Зовнішньоекономічні зв'язки формуються і реалізуються під впливом різних регуляторів (економічних, адміністративних, організаційно-правових), які сприяють виникненню зв'язків та направляють їх розвиток у єдину ефективну політико-економічну систему, що забезпечує захист інтересів держави та суб'єктів ЗЕД – рис. 1.

Швидке зростання зовнішньої торгівлі, яке суттєво активізувалося в контексті інтеграції національної економіки до глобальної економічної системи, викликає підвищену увагу до функціонування системи інструментів і заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Представлені інструменти можна класифікувати на два основні типи [7]:

1. Нетарифні, які застосовуються до імпорту та експорту окремих видів товарів, забезпечують контроль з боку інших державних органів і передбачають ліцензування імпорту та експорту конкретних товарів, контрактів і суб'єктів підприємницької діяльності.

2. Тарифні, що регулюють застосування митних ставок до різних категорій товарів і встановлюють індикативні ціни (мінімальні та максимальні рівні цін), за якими здійснюється митне оформлення.

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Рис. 1. Класифікація заходів у зовнішньоекономічній політиці [5–6]

Необхідність регулювання зовнішньоекономічних відносин у внутрішній та зовнішній сферах зумовила формування митно-тарифної системи, яка включає нетарифні заходи для захисту національної економіки. Однак ані політика «вільної торгівлі», ані протекціонізм жодного разу не реалізовувалися у чистому вигляді; навіть за найліберальніших підходів до організації зовнішньоекономічної діяльності держави завжди залишали за собою право на хоча б мінімальне втручання.

Нетарифні обмеження охоплюють широкий спектр адміністративних, фінансових, валютних та інших заходів, що регулюють експорт і импорт товарів та послуг, як це показано в таблиці 1.

Жодна зовнішньоекономічна діяльність не може базуватися виключно на нетарифних заходах. На практиці кожна країна реалізує змішаний протекціонізм, який поєднує тарифні та нетарифні методи та інструменти для досягнення національних торговельно-економічних інтересів.

Нетарифні методи регулювання є найефективнішим елементом у реалізації зовнішньоекономічної політики з таких причин [10]:

1. Нетарифні методи регулювання, як правило, не підпадають під міжнародні зобов'язання.

2. Вони є більш зручними для досягнення необхідних результатів у зовнішньоекономічній політиці.

3. Дозволяють враховувати специфіку ситуації, що складається в світовій економіці.

4. Сприяють запобіганню демпінгу, забезпечуючи стабільність місцевої економіки.

5. Не створюють додаткового податкового навантаження на населення.

6. Надають можливість пріоритетно підтримувати галузі економіки, які мають стратегічне значення.

7. Регулюють импорт через застосування квот і обмежень.

Слід підкреслити, що в процесі зовнішньоекономічної діяльності відбувається узгодження інтересів її суб'єктів на всіх рівнях. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності залежить від зовнішніх чинників, таких як соціальні, геополітичні та економічні зміни. Результативна реалізація регуляторної політики здійснюється як на місцевому, так і на загальнодержавному рівнях.

На сьогодні пріоритетами державної політики в галузі регулювання зовнішньоекономічної діяльності є:

– підвищення значення зовнішньоекономічної сфери у вирішенні завдань інноваційно орієнтованої модернізації національної економіки та забезпечення необхідних умов для досягнення стратегічних цілей у міжнародній економіці;

– ефективний розвиток системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на основі постійного захисту вітчизняних інтересів у рамках міжнародного

Таблиця 1

**Класифікація нетарифних інструментів,
що регулюють зовнішньоекономічну діяльність [7–9]**

Група нетарифних інструментів	Нетарифні інструменти
Держава, як учасник зовнішньоторговельних операцій	Субсидії на виробництво та експорт товарів
	Система державних закупівель продукції
	Державна торгівля
Митні та адміністративні процедури	Антидемпінгові методи
	Методи визначення митної вартості товарів.
	Митні і консульські процедури
	Товаро супроводжуючі документи
	Товарна класифікація товарів
Нормативні вимоги щодо охорони здоров'я та техніки безпеки	Промислові стандарти
	Вимоги до пакування і маркування
	Санітарно-ветеринарні норми
Кількісні та валютні обмеження на импорт і експорт.	Контингентування та ліцензування товарів
	Валютні обмеження
Обмеження, що містяться в регулюванні платежів	Прикордонний податковий режим

економічного співтовариства з урахуванням змінних умов зовнішнього середовища;

– формування доступної на міжнародному рівні та конкурентоспроможної національної системи інститутів і інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності для всіх суб'єктів господарювання.

Проте, оскільки державне регулювання може бути спрямоване як на стримування зовнішньоторговельної активності учасників ринку, так і на її підтримку, експерти пропонують виокремлювати поняття «інструменти сприяння» зовнішній торгівлі. Ідентифікаційні ознаки представлених інструментів можна охарактеризувати наступним чином [11]:

– орієнтація на зниження часових та фінансових витрат учасників зовнішньоекономічної діяльності під час виконання митних операцій та планування зовнішньоторговельної логістики;

– націленість на розвиток експортно-імпоротної діяльності та збільшення обсягів зовнішньоторговельного товарообігу;

– прагнення скоротити кількість товаросупровідних документів, необхідних для митного оформлення, а також мінімізувати вплив людського фактора під час здійснення митного контролю товарів;

– налаштованість на автоматизацію більшості процесів і документообігу в сфері зовнішньоекономічної діяльності, а також забезпечення вільного доступу до електронних митних послуг, операцій і платежів;

– сприяння в отриманні економічних переваг сумлінними учасниками зовнішньоторговельного обміну в порівнянні з особами, які порушують митні правила;

– мінімізація зовнішньоторговельних і митних ризиків.

Можна стверджувати, що митно-тарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі можуть проявлятися не лише у вигляді законодавчих актів та нормативних документів, але також у формі сучасних інформаційних технологій. Одним із ключових завдань, що постають перед митною службою на сьогодні, є оптимізація процесу митних операцій, що включає впровадження передових інформаційних технологій. Використання різноманітних інструментів для підтримки зовнішньої торгівлі, реалізованих у рамках таких технологій, дозволить суттєво зменшити витрати та час, необхідні для виконання митних операцій, а також підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств і організацій.

Починаючи з 2022 року, Україна опинилася в складних умовах, зумовлених не лише воєнними подіями, а й постпандемічною нестабільністю. Вплив описаних вище двох факторів на економіку держави є безумовно негативним і навіть руйнівним, що підтверджується наступними аспектами:

1. Процесами знищення виробництв та цілих секторів господарювання.

2. Безпрецедентним сповільненням бізнес-активності, що унеможлиблює соціально-економічний розвиток та ускладнює відновлення рентабельності суб'єктів господарювання в нових обставинах.

3. Значним відтоком людського капіталу, зниженням продуктивності і якості праці, що обумовлено очевидними причинами, такими як погіршення умов для професійної діяльності, високим ступенем невизначеності та відсутністю реальних перспектив розвитку для працівників [5].

Також слід зазначити унеможливлення навчання і підвищення кваліфікації персоналу через ускладнення забезпечення роботодавців, що має фінансовий, фізичний і ресурсно-матеріальний характер, а також динамічний ріст рівня смертності громадян в умовах війни.

Сучасна митна діяльність України являє собою комплекс заходів, спрямованих на імplementацію основних положень митної політики та впливаючих на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. На сьогодні основними напрямками митного регулювання є:

1) формування сприятливого митного середовища для імпорту товарів, робіт та послуг на митну територію України;

2) поліпшення комунікації між митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

3) запобігання ввезенню неякісних товарів на територію України;

4) імplementація сучасних інноваційних технологій для вдосконалення митних послуг [3].

Сучасна митна політика України характеризується недосконалістю, що зумовлена значною часткою товарів, які переміщуються шляхом контрабанди, у загальному обсязі товарообігу. Також спостерігається висока кількість правопорушень у сфері інтелектуальної власності, невідповідність чинної системи митного контролю сучасним стандартам пропускнув спроможності, наявність шахрайських та корупційних схем у системі митного регулювання, а також істотний обсяг тінізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних

підприємств [7]. Представлені фактори мають значний негативний вплив на зовнішньоекономічну діяльність країни.

Для підвищення ефективності митного регулювання необхідно, передусім, стабілізувати ситуацію в країні та сформувані пріоритетні напрямки державної підтримки розвитку галузей народного господарства, які забезпечують виробництво високоякісних конкурентоспроможних товарів. Також необхідно ввести обмеження на продукцію, імпорт якої може зашкодити національному товаровиробнику, забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, сприяти залученню іноземних інвестицій та інтеграції вітчизняної економіки у світову. Наступним кроком удосконалення та оптимізації митних процедур шляхом впровадження електронного декларування, що дозволить зменшити час обробки документів та підвищити прозорість процесів. Крім того, необхідно зміцнювати контроль за дотриманням митних правил шляхом впровадження сучасних технологій моніторингу та аудиту.

Аналізуючи сучасні тенденції та умови розвитку системи митного регулювання в Україні, можна стверджувати, що основними пріоритетами в представленій сфері мають стати захист національних інтересів держави з урахуванням міжнародних вимог та стандартів, спрощення митних процедур, формування сприятливого середовища для учасників зовнішньоекономічної діяльності, вдосконалення чинного митного законодавства, а також підвищення ефективності системи виявлення та запобігання негативним явищам у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Висновки та пропозиції. У рамках дослідження було здійснено комплексний аналіз головних інструментів митного регулювання, що дозволяє оцінити їх вплив на зовнішньоекономічну діяльність. Митно-тарифні заходи є визначальним інструментом регулювання

зовнішньої торгівлі, який суттєво впливає на економічний розвиток держави та її міжнародну конкурентоспроможність. Важливо підкреслити, що всебічне дослідження та ефективне застосування митно-тарифних заходів є актуальним завданням для кожної країни в умовах сучасних міжнародних торговельних відносин. Адекватне врахування економічних та політичних аспектів митно-тарифного регулювання сприятиме досягненню стратегічних цілей у сфері економіки, торгівлі та міжнародного співробітництва.

Визначено напрями вдосконалення митної політики, які можуть суттєво сприяти спрощенню процедур та зменшенню бар'єрів у зовнішній торгівлі. Серед ключових пропозицій виділено необхідність адаптації митного законодавства до сучасних міжнародних стандартів, а також впровадження інноваційних технологій для автоматизації митних процесів, що зменшить адміністративні витрати та час, необхідний для оформлення товарів.

Аналіз сучасних тенденцій митного регулювання свідчить про необхідність активізації зусиль України у напрямі інтеграції з міжнародними економічними структурами, що є критично важливим у контексті реагування на зміни в глобальному середовищі. В умовах сучасності важливо враховувати не лише внутрішні, а й зовнішні фактори, які мають значний вплив на економічний розвиток держави.

У дослідженні представлені рекомендації щодо підвищення ефективності митного регулювання, які передбачають запровадження системи моніторингу та оцінки результативності митних заходів. Крім того, наголошено на необхідності зміцнення співпраці між митними органами та учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Представлені дії сприятимуть більш ефективному управлінню зовнішньоекономічними відносинами, що в свою чергу забезпечить розвиток національної економіки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дрозд О. Ю. Митний режим транзиту: адаптація до європейського митного регулювання. *Правова позиція*. 2023. № 3 (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.30> (дата звернення: 25.09.2024)
2. Скибінський О., Сивохіп П. Особливості митного регулювання в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-108> (дата звернення: 25.09.2024)
3. Захожай К. В., Рудик Н. В., Сивульська Н. М. Митне регулювання в Україні у довоєнний та воєнний періоди. *Проблеми економіки*. 2024. № 1 (59). С. 112–120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-112-12> (дата звернення: 25.09.2024)
4. Shrivastava S. Recent trends in supply chain management of business-to-business firms: a review and future research directions. *Journal of Business & Industrial Marketing*. 2023. Vol. 38 No. 12. P. 2673–2693. DOI: <https://doi.org/10.1108/JBIM-02-2023-0122> (дата звернення: 25.09.2024)

5. Bondarenko O., Utkina M. Martial law and smuggling of goods: the search for the optimal model of legal liability. *Journal of Financial Crime*. 2024. Vol. 31. No. 1. P. 63–75. DOI: <https://doi.org/10.1108/JFC-01-2023-0014> (дата звернення: 25.09.2024)
6. Бешлей Т. І. Удосконалення митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Технології та суспільство: взаємодія, вплив та трансформація*. 24 липня 2024 р. м. Львів. С. 60–62. (дата звернення: 25.09.2024)
7. Alsharari N. M. Risk management practices and trade facilitation as influenced by public sector reforms: institutional isomorphism. *Journal of Accounting & Organizational Change*. 2022. Vol. 18 No. 2. P. 192–216. DOI: <https://doi.org/10.1108/JAOC-11-2018-0117> (дата звернення: 25.09.2024)
8. Сапожник Д. І. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в контексті розвитку інтеграційних процесів. *Актуальні проблеми товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи*. 2024. С. 283–288. DOI: <http://www.tpt.puet.edu.ua/files/zb-conf-2024.pdf#page=284> (дата звернення: 25.09.2024)
9. Резнік Н., Вербівський С. Митне регулювання логістичних процесів в умовах цифровізації. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 117–121. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-21> (дата звернення: 25.09.2024)
10. Єроменко А. Р. Вплив воєнного стану на митне регулювання транзиту товарів через кордон України / А. Р. Єроменко, О. О. Сластьоненко // *Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems : XVI International scientific and practical conference, 27-29 March 2024, Valencia, Spain. – International Scientific Unity, 2024. P. 80–82. DOI: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/2397> (дата звернення: 25.09.2024)*
11. Єфімова Г. В., Побережець О. О. Зовнішньоекономічна діяльність України в умовах воєнного стану. *Economic Synergy*. 2024. № 2. С. 63–84. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2024-2-5> (дата звернення: 25.09.2024)

REFERENCES:

1. Drozd O. Yu. (2023) Mytni rezhyr trazytu: adaptatsiia do yevropeiskoho mytnoho rehulivannia [Customs regime of transit: adaptation to European customs regulation]. *Pravova pozytsiia / Legal position*, no. 3 (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.30> (accessed September 25, 2024)
2. Skybinskyi O., Syvokhip P. (2024) Osoblyvosti mytnoho rehulivannia v Ukraini [Peculiarities of customs regulation in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo / Economy and society*, 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-108> (accessed September 25, 2024)
3. Zakhozhaï K. V., Rudyk N. V., Syvulska N. M. (2024) Mytne rehulivannia v Ukraini u dovoiennyi ta voiennyi periody [Customs regulation in Ukraine in the prewar and wartime periods]. *Problemy ekonomiky / Problems of the economy*, no. 1 (59), pp. 112–120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-112-12> (accessed September 25, 2024)
4. Shrivastava S. (2023) Recent trends in supply chain management of business-to-business firms: a review and future research directions, *Journal of Business & Industrial Marketing*, vol. 38 no. 12, pp. 2673–2693. DOI: <https://doi.org/10.1108/JBIM-02-2023-0122> (accessed September 25, 2024)
5. Bondarenko O. and Utkina M. (2024) Martial law and smuggling of goods: the search for the optimal model of legal liability, *Journal of Financial Crime*, vol. 31, no. 1, pp. 63–75. DOI: <https://doi.org/10.1108/JFC-01-2023-0014> (accessed September 25, 2024)
6. Beshlei T. I. (2024) Udokonalennia mytnoho rehulivannia zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Improvement of customs regulation of foreign economic activity]. *Tekhnolohii ta suspilstvo: vzaiemodiia, vplyv ta transformatsiia / Technology and Society: Interaction, Impact and Transformation*. Pp. 60-62. (accessed September 25, 2024)
7. Alsharari N. M. (2022) Risk management practices and trade facilitation as influenced by public sector reforms: institutional isomorphism, *Journal of Accounting & Organizational Change*, vol. 18, no. 2, pp. 192–216. DOI: <https://doi.org/10.1108/JAOC-11-2018-0117> (accessed September 25, 2024)
8. Sapozhnyk D. I. (2024) Mytne rehulivannia zovnishnoekonomichnoi diialnosti v konteksti rozvytku intehratsiinykh protsesiv [Customs regulation of foreign economic activity in the context of the development of integration processes]. *Aktualni problemy tovaroznavstva, biotekhnolohii, ekspertyzy ta mytnoi spravy / Actual problems of commodity science, biotechnology, expertise and customs affairs*, pp. 283–288. Available at: <http://www.tpt.puet.edu.ua/files/zb-conf-2024.pdf#page=284> (accessed September 25, 2024)
9. Reznik N., Verbivskyi S. (2022) Mytne rehulivannia lohistychnykh protsesiv v umovakh tsyfrovizatsii [Customs regulation of logistics processes in conditions of digitalization]. *Molodyi vchenyi / A young scientist*, no. 12 (112), pp. 117–121. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-21> (accessed September 25, 2024)

10. Yeromenko A. R. (2024) Vplyv voiennoho stanu na mytne rehuliuвання транзиту товарів через кордон України [The influence of martial law on the customs regulation of the transit of goods across the border of Ukraine]. *Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems : XVI International scientific and practical conference*, pp. 80–82. Available at: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/2397> (accessed September 25, 2024)

11. efimova H. V. & Poberezhets O. O. (2024) Zovnishnoekonomichna diialnist Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Foreign economic activity of Ukraine under martial law]. *Economic Synergy*, no. (2), pp. 63–84. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2024-2-5> (accessed September 25, 2024)